

USAMODZIELNIENIE

WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osobie opuszczającej po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną (zwanej dalej „**osobą usamodzielnianą**”), w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu, przyznawana jest pomoc na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie.

Osobom usamodzielnianym udzielana jest pomoc w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- zatrudnienia.

Ponadto osobie usamodzielnianej zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Warunki otrzymania pomocy

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która:

- została umieszczona w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu,
- przebywała w pieczy zastępczej co najmniej: trzy lata (w przypadku osoby opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną), jeden rok (w przypadku osoby opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną),
- złożyła odpowiedni wniosek,
- posiada zatwierdzony indywidualny program usamodzielnienia przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie,
- wskazała osobę, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia (co najmniej rok przed osiągnięciem pełnoletności) oraz przedstawiła pisemną zgodę tej osoby,

Opiekunem usamodzielnienia może zostać:

- osoba tworząca rodzinę zastępczą,
- prowadząca rodzinny dom dziecka,
- koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie,
- osoba będąca w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej wychowawcą lub psychologiem,
- inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą

pod warunkiem złożenia pisemnej zgody tej osoby i zaakceptowania przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Indywidualny program usamodzielnienia

Indywidualny program usamodzielnienia jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności, a następnie jest zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Indywidualny program usamodzielnienia jest jednym z warunków uzyskania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie i powinien określać w szczególności:

- zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia;
- sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

W przypadku zmiany sytuacji życiowej osoby usamodzielnianej może ona wraz z opiekunem dokonać zmian w indywidualnym programie usamodzielnienia a następnie przedstawić do zatwierdzenia przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Pomocy na usamodzielnienie i pomocy na kontynuowanie nauki, na wniosek osoby usamodzielnianej, udziela starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby usamodzielnianej przed umieszczeniem w pieczy zastępczej (skierowaniem do właściwej placówki czy rodziny zastępczej).

Pomoc na kontynuowanie nauki:

- osoba usamodzielniana kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, na uczelni, na kursach, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego,
- pomoc przyznawana jest nie dłużej niż do 25 roku życia,
- pomoc nie jest uzależniona od sytuacji finansowej osoby usamodzielnianej,
- wysokość pomocy wynosi 500 zł miesięcznie.

Pomoc na kontynuowanie nauki nie przysługuje, gdy osoba usamodzielniana:

- kontynuuje naukę w szkole lub uczelni, która zapewnia nieodpłatną naukę oraz utrzymanie,
- bez uzasadnionej przyczyny zmieniła miejsce nauki trzykrotnie na tym samym etapie edukacyjnym,
- została umieszczona w zakładzie karnym.

Pomoc na usamodzielnienie:

- wysokość pomocy uzależniona jest od czasu i formy pieczy zastępczej, w której przebywała osoba usamodzielniana,
- pomoc może być wypłacona jednorazowo lub w ratach, w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielnienia, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia,
- pomoc uzależniona jest od dochodu osoby usamodzielnianej – 1200 zł na osobę (dochód obliczany na podstawie ustawy z dnia 28.11.2003 r. o świadczeniach rodzinnych – Dz. U. z 2016r., poz. 1518 z późn. zm.),

- pomoc jest wypłacana po zakończeniu nauki, pobierania pomocy na kontynuowanie nauki.

Pomoc w uzyskaniu właściwych warunków mieszkaniowych, w uzyskaniu zatrudnienia oraz na zagospodarowanie udziela starosta właściwy ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej, na jej wniosek.

Pomoc na zagospodarowanie:

- pomoc jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia,
- wysokość pomocy wynosi 1500 zł a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności - 3000 zł.
- pomoc może być przyznana w formie rzeczowej.

UWAGA! Do pomocy dla osób usamodzielnianych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące nienależnie pobranych świadczeń. Świadczenia te podlegają egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Wychowankom, którzy usamodzielnili się do końca 2011r., tj. przed wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, opuścili placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego oraz rodzinę zastępczą udziela się pomocy na podstawie dotychczasowych przepisów, czyli zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2011 r.

Natomiast osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia, jeżeli:

- uczy się: w szkole, uczelni lub u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego,
- legitymuje się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i uczy się: w szkole, w uczelni, na kursach (jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia) lub u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

WYCHOWANKOWIE USAMODZIELNIANI NA PODSTAWIE USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ.

Pomoc dla wychowanków opuszczających domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze oraz młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę i młodzieżowe ośrodki wychowawcze, jest udzielana na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

Warunki przyznania pomocy:

- wskazanie przez osobę usamodzielnianą, co najmniej na dwa miesiące przed osiągnięciem przez nią pełnoletności, danych osobowych obejmujących: imię, nazwisko, miejsce zamieszkania oraz adres kontaktowy osoby, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia, oraz przedstawienie pisemnej zgody tej osoby,
- złożenie indywidualnego programu usamodzielnienia zatwierdzonego przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie,
- złożenie wniosku o przyznanie pomocy.

Opiekun usamodzielnienia – osoba wspierająca osobę usamodzielnianą w dążeniu do osiągnięcia wyznaczonych celów zawartych w programie usamodzielnienia. Może nim być po wyrażeniu zgody, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, wychowawca, psycholog lub pracownik socjalny domu pomocy społecznej, schroniska dla nieletnich, zakładu poprawczego, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę, młodzieżowego ośrodka wychowawczego, albo inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą.

Do zadań opiekuna usamodzielnienia należy:

- zaznajomienie się z dokumentacją i drogą życiową osoby usamodzielnianej;
- opracowanie i modyfikowanie wspólnie z osobą usamodzielnianą indywidualnego programu usamodzielnienia;
- współpraca z rodziną osoby usamodzielnianej oraz ze środowiskiem lokalnym, zwłaszcza ze szkołą oraz gminą;
- opiniowanie wniosku o pomoc pieniężną na usamodzielnienie i pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki.

Pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki udziela starosta powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby usamodzielnianej przed skierowaniem do domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy.

Pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, w uzyskaniu zatrudnienia oraz na zagospodarowanie w formie rzeczowej udziela starosta właściwy ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej .

Pomoc na usamodzielnienie

Jednorazową pomoc pieniężną na usamodzielnienie, w przypadku gdy osoba usamodzielniana kontynuuje naukę, wypłaca się po ukończeniu nauki. W uzasadnionych przypadkach starosta może wypłacić pomoc pieniężną na usamodzielnienie w trakcie trwania nauki.

Warunkiem przyznania pomocy jest pisemna deklaracja osoby usamodzielnianej zawarta w indywidualnym programie usamodzielnienia, że pomoc ta zostanie przeznaczona na zaspokojenie ważnej, życiowej potrzeby osoby usamodzielnianej, w szczególności na: polepszenie warunków mieszkaniowych, stworzenie warunków do działalności zarobkowej,

w tym podniesienie kwalifikacji zawodowych, pokrycie wydatków związanych z nauką innych niż na kontynuację nauki.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie przysługuje osobie, która przebywała w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo młodzieżowym ośrodku wychowawczym co najmniej rok. Pomoc ta przysługuje osobie usamodzielnianej opuszczającej dom pomocy społecznej, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy albo specjalny ośrodek wychowawczy, w przypadku gdy osoba ta jest zdolna do samodzielnej egzystencji.

Pomoc na usamodzielnienie przysługuje osobom opuszczającym dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, jeżeli bezpośrednio przed przyjęciem do takiego domu przebywała co najmniej rok w rodzinie zastępczej, w placówce opiekuńczo – wychowawczej zapewniającej całodobową opiekę, w domu pomocy społecznej, w schronisku dla nieletnich, w zakładzie poprawczym, w specjalnym ośrodku szkolno – wychowawczym albo w młodzieżowym ośrodku wychowawczym.

Wysokość pomocy pieniężnej na usamodzielnienie dla osoby usamodzielnianej opuszczającej ww placówki określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. poz. 954).

Do okresów pobytu wlicza się wszystkie okresy, w ciągu których osoba usamodzielniana przebywała w innej rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, rodzinnego i socjalizacyjnego, domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, zakładzie poprawczym, schronisku dla nieletnich, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę, specjalnym ośrodku wychowawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym lub młodzieżowym ośrodku wychowawczym.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki

Pomoc ta przysługuje osobie usamodzielnianej, która:

- kontynuuje naukę w gimnazjum, szkole ponadpodstawowej, szkole ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej,
- przebywała w ww. placówkach co najmniej rok,
- jest zdolna do samodzielnej egzystencji,
- opuszcza dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży a bezpośrednio przed przyjęciem do takiego domu przebywała co najmniej rok w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, w domu pomocy społecznej, w schronisku dla nieletnich, w zakładzie poprawczym, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w specjalnym ośrodku wychowawczym, w młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo w młodzieżowym ośrodku wychowawczym

Wysokość pomocy pieniężnej ustalana jest od „kwoty podstawy”, określonej w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2015, poz. 1058). Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje w wysokości 30% „podstawy”.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie usamodzielnianej, której dochód nie przekracza 200% kwoty kryterium dochodowego określonego w przepisach ustawy o pomocy społecznej i rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej

Osoba usamodzielniana pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej może przeznaczyć na:

- materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania,
- niezbędne urządzenia domowe,
- pomoce naukowe,
- sprzęt rehabilitacyjny, sprzęt, który może służyć do podjęcia zatrudnienia .

Wysokość pomocy na zagospodarowanie ustala się do wysokości równowartości 300% „podstawy”. W przypadku osoby usamodzielnianej niepełnosprawnej w stopniu umiarkowanym lub znacznym ustala się w wysokości równowartości 300 % „podstawy”.

Szczegółowe warunki i kryteria jakie powinna spełniać osoba ubiegająca się o przyznanie ww form pomocy regulują akty prawne:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 575 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1518 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 2012 r., poz. 954),
- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r., poz. 1058).